

26-27

ΣΩΤΗΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Ο γνωστός συγγραφέας υποστηρίζει πως είναι καλύτερα να ζούμε χωρίς κανόνες και νόμους, με περισσότερη ελαφρότητα και λιγότερο εγωισμό

Σωτήρης Δημητρίου

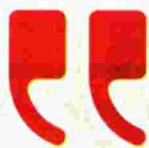
Στη νέα του νουβέλα «Κοντά στην κοιλιά», τολμηρός, πνευματώδης, βλάσφημος, σουρεαλιστής και με το γνωστό του χιούμορ, περιγράφει την Ελλάδα της κρίσης. Δεν χαρίζεται σε κανέναν. Ιδρύει μέχρι και νέα κόμματα. Κάνει προβολές στο μέλλον. Και δηλώνει αφοπλιστικά: «Εγώ είμαι φανατικά εναντίον της δουλειάς»

Της ΠΑΡΗΣ ΣΠΙΝΟΥ
(p.spinou@efsyn.gr)

Αρκετά βιβλία έχουν γραφτεί για την κρίση. Του Σωτήρη Δημητρίου, όμως, είναι από τα πλέον απολαυστικά καθώς φέρνει στην επιφάνεια την κωμική πλευρά της. Η νουβέλα «Κοντά στην κοιλιά», που μόλις κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πατάκη, αποτελεί το πιο πολιτικό και ταυτόχρονα πιο χιουμοριστικό εγχείρημά του. Μια παρωδία για την πορεία μας μέσα στην κρίση. Ιδεολογίες και συμπεριφορές, ψυχώσεις και κλισέ, όλα ανατέμνονται και ανασυντίθενται ανατρεπτικά με μια γλυκόπικρη ματιά, που μας κάνει να χαμογελάμε και να δακρύζουμε. «Μερικές φορές τα σοβαρά πράγματα λέγονται καλύτερα με αστείο τρόπο», πιστεύει ο γνωστός συγγραφέας.

Η νουβέλα αρχίζει με το γκράφιτι «βασανίζομαι», που κυριάρχησε στους τοίχους της Αθήνας και εξέφρασε τον συλλογικό ψυχισμό στις αρχές της κρίσης. Περνάει στο «λάθος», το μαστίγωμα και την αυτοκριτική. Φτάνει στην αυτογνωσία. Σε μια σουρεαλιστική κατάσταση, διαφορετικά κόμματα από αυτά που γνωρίζουμε αναδύονται: των αντιαυταπιστών, των σιωπηλών, των αγνωστικιστών, των αισιόδοξων μηδενιστών, των ονειριστών, των απελευθερωμένων, της κωλοτρυπίδας... Το δε κόμμα του αρχικού εφπυσαισμού ή κοντά στην κοιλιά -εξ ου και ο τίτλος του βιβλίου- παραπέμπει στην απόλυτη ευδαιμονία που νιώθαμε ως έμβρυα μέσα στο αμνιακό υγρό της μάνας μας.

Εύστοχα πνευματώδης, ανελέητα σατιρικός, ο Σωτήρης Δημητρίου δεν χαρίζεται σε κανέναν, δεξιά ή αριστερό («απολαμβάνουμε κομμουνιστοκαπιταλισμό», γράφει), σε καμιά κοινωνική ομάδα: από τους ταξιτζήδες και τους δημόσιους υπαλλήλους μέχρι τους γιατρούς και τους αγρότες. Και τελικά, βρίσκει τη διέξοδο από την κρίση σε μια ουτοπική, ευτράπελη κοινωνία: η Ελλάδα γίνεται μια απέραντη «κόφι ρεπουμπλικ», όπου οι νέοι φεύγουν στο εξωτερικό για να πάρουν μάστερ στην παρασκευή καφέ και όλοι απολαμβάνουν σε πλιόλουστες καφετέριες τους «παραδοσιακούς καφέδες μας καπουτσινο, φρεντοτσι-

Να ψηφίσουμε για το συλλογικό και όχι για το ατομικό συμφέρον

• **Και τώρα, σε ποια κατάσταση βρισκόμαστε; Πιστεύετε ότι υπάρχει διέξοδος;**

Κοιτάξτε, και κουράστηκε και συμφιλώθηκε ο κόσμος. Ενεργή παθητικότητα, θα έλεγα αντιφατικά. Αναμονή και ελπίδα. Και τώρα που έχουμε εκλογές εύχομαι να ψηφίσουμε όχι με βάση το ατομικό συμφέρον, αλλά για το συλλογικό καλό. Όπως και να 'χει, από δω και πέρα θα καλύτερευσουν τα πράγματα, γιατί μπήκαμε στη διαδικασία της σκέψης. Ελπίζω να μην ξεχάσουμε την μόρα, τώρα που βγαίνει η λακάδα. Ας έχουμε σε μια γωνιά της μνήμης μας το κακό που ζήσαμε. Ας έχουμε σε μια γωνιά της μνήμης την αξιοπρέπεια που χάσαμε από το δακτυλοδείξιμο. Δεν είναι ο Έλληνας ούτε τεμπέλης ούτε λωποδύτης. Δεν είναι ωραίο πράγμα όλοι να μας δείχνουν και να έχουν διαρκώς τα μάτια τους στραμμένα πάνω μας. Τους λέμε και το σικίρ καφέ, για να είμαστε σύμφωνοι με το βιβλίο...

• **Να γίνουμε, λοιπόν, η δημοκρατία του καφέ, κόφι ρεπουμπλικ όπως γράφετε;**

Είναι μια πραγματικότητα, ο ήλιος, η θάλασσα, ο καφές... τα θεωρώ πολύ σημαντικά όλα για τη χώρα μας. Μπορούμε να ζούμε και με λιγότερα. Γιατί να δουλεύουμε; Ο ελεύθερος χρόνος είναι αzeitίμπος! Μακάρι η διασκέδαση να ταυτίζεται με τη δουλειά. Μακάρι να φτάσουμε στο σημείο η εργασία μας να είναι ψυχαγωγία, ώστε να μην έχουμε ανάγκη τηςσχόλης.

• **Ενας συγγραφέας, εσείς, μπορείτε να ζήσετε από τη δουλειά σας;**

Ο συγγραφέας δεν είναι επάγγελμα, οι συγγραφείς δεν ζουν από τη δουλειά τους, όχι μόνο τώρα, αλλά και πριν από την κρίση. Γενικώς, τα πολιτιστικά αγαθά δεν βρίσκονται σε προτεραιότητα. Προηγείται το καπουτσινο, το ψωμί, ο μανάβης, το φαρμακείο και στην 100ή θέση βρίσκονται τα βιβλία. Βεβαίως, τώρα έχει παραγίνει το κακό. Έχουν πέσει οι πωλήσεις των βιβλίων, παρότι οι τιμές είναι χαμηλές. Δυσμενώς, έχει επιδράσει και η κατάργηση της ενιαίας τιμής βιβλίου. Μου κάνει εντύπωση που το υπουργείο, παρ' όλες τις παρεμβάσεις, δεν την εφαρμόζει. Δεν είχε που δεν είχε ζήτηση το βιβλίο, τώρα το αποκεφάλισε.

Κλαίμε άδαρτοι, δεν περνάμε αυτά που έζησαν οι παλιότεροι

νο, καπουτσίνο λάτε, εσπρέσο» κ.λπ.

Ο Σωτήρης Δημητρίου έχει γράψει διηγήματα και μυθιστορήματα που έχουν βραβευτεί και μεταφραστεί σε γερμανικά, αγγλικά και ολλανδικά («Ν' ακούω καλά τ' όνομά σου», «Η φλέβα του λαιμού», «Τους τα λέει ο Θεός», «Τα οπωροφόρα της Αθήνας», «Το κουμπί και το φόρεμα», κ.ά.). Με αυτή τη νουβέλα δεν ξεφεύγει πολύ από τη μικρή φόρμα που τον καθιέρωσε, τον ξεχωρίζει και ταιριάζει στην ιδιοσυγκρασία ενός Ηπειρώτη. «Σε λαίμαργα χέρια θα μπορούσε να βγει κάτι πολύ μεγάλο, όμως μου αρέσει η εμπειρία της συμπίκνωσης. Δεν χρειάζεται ο αναγνώστης να τα έχει όλα αναλυτικά», τονίζει.

Αυτή τη φορά, ωστόσο, η γλώσσα της πατρίδας του δεν είναι έντονα παρούσα, καθώς πιστεύει πως δεν ταιριάζει σε ένα σύγχρονο και επίκαιρο θέμα, όπως η κρίση. Οι σκέψεις του στο χαρτί μοιάζουν να βγαίνουν πηγαία, με ορμή. Είναι, όμως, προσεκτικά λεπτοδουλεμένες και κριτικάρον, κεντρίζουν τον στοχασμό για τις βεβαιότητες και τις αυταπάτες μας, για το πού ήμασταν και πού πάμε.

• **Πώς προέκυψε, λοιπόν, το «Κοντά στην κοιλιά»;**

Ένα κομβικό σημείο ενθυμίσω γι' αυτή τη νουβέλα ήταν η αγάπη

μου για τη θάλασσα. Κάθε φορά που βρισκόμουν κοντά της, ένιωθα πως κατά κάποιο τρόπο ξεχρώνω. Δηλαδή, ξεχνούσα τα μικροβάσανα, η θάλασσα τα απαλείφει. Έκανα τη σύνδεση με τη μικρή θάλασσα του αμνιακού υγρού της κύησης και υπέθεσα ότι εκεί υπάρχει πλήρης ευδαιμονία. Γι' αυτό φαντάστηκα τη θάλασσα σαν έναν μεγάλο θάλαμο αμνιακότητας, με την έλλειψη βαρύτητας, τη σωματική ευχαρίστηση που σου δίνει, με τη θαλιωρή της θερμής του ήλιου. Αρχικά, σκέφτηκα να βάλω τίτλο «Το κόμμα του αρχικού εφπυσχασμού», μου άρεσε, αλλά είναι λίγο πιο έξυπνος και πιο ωραίος από ό,τι χρειάζεται. Έτσι αποφάσισα το «Κοντά στην κοιλιά». Η εκκίνηση ήταν ρεαλιστική. Στη θάλασσα, όταν ξαπλώνεις ανάσκελα στο νερό, «αδειάζεις». Η φύση σου ανταποδίδει και δικαίως, γιατί ως φυσικά πλάσματα κι εμείς μέσα στην αγκαλιά της χαιρόμαστε.

• **Πριν από την κρίση ζούσαμε εφπυσχασμένοι, σε μια κατάσταση ευδαιμονίας, και μετά μας ήρθε ο κόσμος ανάποδα;**

Ήταν ένας άκοπος εφπυσχασμός... Κοιτάζτε, δεν είμαι καθόλου υπέρ της εργασίας, είμαι φανατικά εναντίον. Πρέπει σαν κοινωνία να επιλέξουμε. Ή δεν θα δουλεύουμε και θα έχουμε

ελάχιστα πράγματα, αυτά που πραγματικά χρειαζόμαστε, και τις υπόλοιπες ώρες θα τις περνάμε στη θάλασσα και στις καφετέριες, ή θα δουλεύουμε αν θέλουμε πολλά υλικά αγαθά. Εμείς τα θέλαμε όλα, χωρίς δουλειά. Δεν γίνεται. Ξεμάθαμε να δουλεύουμε. Η ετικέτα της εγγενούς τεμπελιάς, όμως, είναι σαχλαμάρες. Θυμάμαι μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '60 στα χωριά, άντρες και γυναίκες δούλευαν σκληρά μέρα νύχτα στα χωράφια. Μετά κάτι έγινε... Κυρίως με τα δανεικά, με την εξαγορά συνειδήσεων και ψήφων, με τους διορισμούς. Να το πούμε καθαρά: οι ταγοί μας ήταν εξαγοραστές.

• **Πάντως, από το στόχαστρό σας δεν ξεφεύγει κανένας...**

Ναι, μα βρήκα ένα corpus επ' αυτού. Διότι με λύπη μου πιστεύω αυτό που είπε ο Νίτσε: η ανωριμότητα επιρρίπτει ευθύνες στους άλλους, η ωριμότητα επιρρίπτει ευθύνες στον εαυτό της και η σοφία στη μοίρα. Η μοίρα μας είναι να είμαστε παίγνια και δεν την επιλέξαμε. Ήθελα να κάνω σκληρή κριτική, όμως για να μη στενοχωρήσω τους άλλους και να μην τους επιρρίψω ευθύνες με ευκολία, τα έβαλα πρώτα με τον εαυτό μου. Εξέθεσα τις δικές μου δημόσιες αμαρτίες. Κανείς δεν είναι άμωμος!

• **Δηλαδή, μαζί τα φάγαμε; Όλοι έχουν τις ίδιες ευθύνες;**

Δεν υπάρχει ολίγον έγκυος. Τα μικρά αθροιζόμενα κάνουν το μεγάλο. Βεβαίως δεξιοί και αριστεροί δεν ευθύνονται στον ίδιο βαθμό. Το ότι από το κεφάλι βρομάει το ψάρι, το πιστεύω. Οι κατ'έξοχόν, οι καθ' ύλην αρμόδιοι να μας οδηγήσουν, οι πολιτικοί ταγοί αποδείχτηκαν κατώτεροι των περιστάσεων. Δεν τους ωθούσαν ο πατριωτισμός και το εθνικό συμφέρον, αλλά κυρίως το προσωπικό συμφέρον.

• **Μετά το πρώτο σοκ της κρίσης, περάσαμε, λέτε, καθόλου στην αυτοκριτική και στην αυτογνωσία;**

Το θετικό της κρίσης είναι ότι μας έδωσε τη δυνατότητα να κάνουμε την κριτική μας, να σκεφτούμε. Όλο το έθνος σκέφτηκε. Διάβασα απόψεις και αναλύσεις ακόμα και ανθρώπων της σόου μπιζ και του λάιφ στάιλ και μου έκαναν εντύπωση η ορθοκρίσια τους και η αυτοκριτική τους. Αλλά, ας μη γελιόμαστε. Ούτε απόλυτη ζημιά υπάρχει ούτε απόλυτο όφελος, τελικά. Αυτά τα δύο πάνε χέρι χέρι.

• **Από τα παράδοξα κόμματα που περιγράφετε, ποιο νομίζετε ότι είναι κατάλληλο να μας κυβερ-**

νήσει;

Όλα... Τέτοια κόμματα θα έπρεπε να είχαμε, που δεν θα κυβερνούν, αλλά θα μας δίνουν ιδέες και παραμυθία. Ευχαρίστηση και ανακούφιση. Δεν θέλει πολλά πράγματα ο άνθρωπος, την ψυχή του θέλει να θρέψει κυρίως. Καλύτερα να ζούμε χωρίς κανόνες και νόμους, με περισσότερη ελαφρότητα και με λιγότερο εγωισμό.

• **Το χιούμορ, που είναι έντονο στο βιβλίο σας, αποτελεί αντίδοτο στην κρίση;**

Είναι ένα χιούμορ με πηγή την πίκρα, αλλά ελπίζω να χαμογελάει κάπου κάπου ο αναγνώστης. Είχα βαρεθεί με τις αναλύσεις, το βαρύ και στενάχωρο κλίμα. Χρειάζεται μια διάσταση φιλοπαίγμων και εν πάση περιπτώσει μια Ηπειρώτισσα για όλα αυτά θα έλεγε: «Κλαίμε άδαρτοι». Διότι δεν είναι και Κατοχή, δεν είναι πόλεμος, δεν περνάμε αυτά που έζησαν οι παλιότερες γενιές. Κάπως υπερτονίσαμε τα προβλήματα.

• **INFO: Ο Σωτήρης Δημητρίου παρουσιάζει το νέο του βιβλίο «Κοντά στην κοιλιά» την Τρίτη 27 Ιανουαρίου (20.30) στον Ιανό (Σταδίου 24), όπου θα συνομιλήσει με τους ηθοποιούς Γιασεμή Κηλαπδόνη και Ρένο Χαραλαμπίδη.**

Οτι η γλώσσα μας κινδυνεύει, εγώ τ' ακούω βερεσέ

• **Στο βιβλίο σας πειραματίζεστε ιδιαίτερα με τη γλώσσα, μέχρι και λογοπλάστης γίνεστε.**

Η γλώσσα μας έχει μακρά ιστορία και πολλές δεξαμενές. Είναι ωραίο οι γλωσσικοί παραπόταμοι να μπαίνουν σε μια κοίτη και να κάνουν ένα νέο γλωσσικό υβρίδιο. Χαίρομαι που σήμερα οι νέοι συγγραφείς αντλούν από παντού, χωρίς κόμπλεξ, και κάνουν ωραία κείμενα. Κυρίως οι διηγηματογράφοι, γιατί έχουμε παράδοση στο είδος και καλή σύγχρονη παραγωγή διηγήματος. Δεν έχουμε τίποτα να

ζηλέψουμε από ανάλογες δημιουργίες άλλων χωρών.

• **Προερχόμενος από την Ηπειρο και χρησιμοποιώντας συχνά το γλωσσικό ιδίωμα της στα κείμενά σας, ανησυχείτε που εξαφανίζεται η ντοπιολαλιά;**

Είναι μοιραίο· δεν είναι στάσιμη η γλώσσα. Εγώ μαγεύομαι από το γλωσσικό λουλούδι της Ηπείρου, το πάρα πολύ όμορφο, και όταν μου δίνεται η ευκαιρία το χρησιμοποιώ στα βιβλία μου, ωστόσο δεν σημαίνει ότι θέλω να ξαναγυρίσουμε σ' αυτό. Είναι καθαρά λογοτε-

χνική η προσέγγιση, το θέμα σου επιβάλλει το γλωσσικό ρούχο.

• **Σας προβληματίζει η αυξανόμενη χρήση ξένων λέξεων και τα Greeklish, ιδιαίτερα από τη νέα γενιά;**

Αυτά τα ακούω βερεσέ. Στην επαφή μου με τους νέους βλέπω ότι επικοινωνώ πολύ καλά, έχουν γλωσσική κατάρτιση και γλωσσικό ένστικτο. Ας χρησιμοποιούν και ξένες λέξεις - όλες οι γλώσσες επικοινωνούν μεταξύ τους. Δανειζόμαστε και δανειζόμαστε, έτσι εμπλουτίζεται η γλώσσα που δεν είναι στατική. Οι νέοι

έχουν πνευματικότητα, κι αυτό οφείλεται στο ότι μετά τη χούντα οι Έλληνες γονείς έκαναν το παν να μορφωθούν τα παιδιά τους, με αποτέλεσμα να στέκονται σήμερα ισότιμα στην Ευρώπη. Εμείς είχαμε κόμπλεξ γιατί δεν ξέραμε γλώσσες.

• **Υπάρχει όμως και ένα νέο κύμα μετανάστευσης των νέων στο εξωτερικό.**

Δεν νομίζω ότι θέλουν να μείνουν στο εξωτερικό για πάντα. Εμπλουτίζουν τον εαυτό τους και θα επιστρέψουν πιο πλούσιοι. Μια μειοψηφία, όμως, εργάζεται σε μεγάλες εταιρείες ή ερευνητικά κέντρα, οι περισσότεροι κάνουν κακοπληρωμένες δουλειές. Για ποιο λόγο να χάνουν τον ήλιο μας; Εδώ τον έχουν τζάμπα!